Lausunto eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle: Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission ehdotuksista Euroopan rakennerahastoista osana NRPP:tä

Tutkimusprofessori Hilkka Vihinen

Luonnonvarakeskus

18.2.2026

© Luke

Olennaiset muutokset nykyiseen rahoituskauteen verrattuna

Kansalliset ja alueelliset kumppanuussuunnitelmat

Yhdistävät aiemmin itsenäisinä toimineet rahastot yhteen suunnitelmaan.

Maataloustuet ja rakennerahastot aiemmin yhteensä 2/3 koko budjetista, nyt alle puolet kasvaneesta budjettikokonaisuudesta.

Aluetuissa ei merkittävää euromääräistä laskua, korvamerkityissä maataloustuissa kyllä.

Seurauksena maaseudun kehittämisen siirtäminen pois CAP:stä, osaksi neuvottelunvaraista kansallista ja alueellista kumppanuussuunnitelmaa.

© Luke

Muutokset maaseudun kehittämisessä

Osana NRPP:tä, ainoastaan LEADER (paikallinen omaehtoinen kehittäminen) määritelty pakolliseksi jäsenmaille, ei korvamerkittyä osuutta (toisin kuin aiemmin).

Komissio tarjonnut loppuvuodesta ”10 % maaseututavoitetta” osoitettavaksi NRPP:ssä ”maatalouteen ja alueille”. - Maaseudulla 30 % EU:n väestöstä.

Komissio esittänyt vahtivansa jäsenmaiden maaseututoimia – epärealistista.

© Luke

Maaseudun asema NRPP:ssä

Haavoittuva:

- Ei roolia eikä painoa, ei selkeää tahoa.
- Pelkkä edunsaaja vai suunnitelman osapuoli?
- Maaseudun määritelmä? Alle 50 000 / alle 5000 asukasta? Kansallinen typologia?

EAKR-instrumentit

- Isoja alueita, isoja toimijoita; maaseudulla pienpiirteistä, paikallista, pieniä yrityksiä, kylätoiminta ja muut kansalaisyhteiskunnan toimijat. Hajanainen rakenne.
- EAKR-asetus instrumentteineen pitkälti kuten aiemmalla kaudella, ei ota maaseutua huomioon.
- Osuvampi välineistö kaupungeille ja maakuntatason kehittämiseen.

© Luke

© Luke

Rahoitusinstrumenttien hyödyntäminen Suomessa

Vaikutettava NRPP:n lähtökohtiin ja sisältöön

© Luke

Eroon epämääräisyydestä maaseudun suhteen:

- Maaseudun asema täsmennettävä osana NRPP:tä
- Edustus ja rooli
- Pienipiirteiset, paikallisesti räätälöitävät kehittämistoimet (kuten aiemmalla ohjelmakaudella: infrahankkeet (digitaalinen yhteydet, tiet ym.), peruspalvelut, kylien kunnostus ja kehittäminen, maaseutuperinnön säilyttäminen ja edistäminen, yritysten investointituet ja kehittäminen, koulutus, tiedotus ja osaaminen, LEADER-toimintaryhmätyö) osaksi EAKR:ää
- Toimien jatkuvuus yli ohjelmakausien
- Toimeenpanon maaseutuosaaminen
- Maaseutuvaikutusten arviointi (MVA) jo komission esityksestä, ja hyvissä ajoin ennen kumppanuussuunnitelmasta päättämistä.

Luke

Lisäksi

Ahvenanmaan itsehallinnon soveltaminen rahastoista päätettäessä: monirahastoinen kehittämistapa on ollut onnistunut – ei kannata tahattomasti heikentää.

Mahdollisuus hyödyntää laaja-alaisesti eri välineitä ennallistamistoimien rahoitukseen sopii hyvin Suomeen: tavoitteet keskushallinnolta alueellisesti, toimeenpano paikallisesti eri rahoituslähteitä yhdistäen?

NSPA (pohjoiset harvaan asutut alueet) erityisrahoituksen turvaaminen kannatettava maaseudun näkökulmasta.

Pelkkä kaupunki-maaseutu –synergia tai maaseutu-kaupunki –vuorovaikutus eivät Suomessa riitä, vaikka kannattaa myös edistää.

Luke

© Luke

Kiitos

© Luke